

C'est en se basant sur ces matériaux que l'auteur se croit autorisé à chercher leur explication dans les rites de printemps et d'été, si fréquents chez les paysans de nombreux pays d'Europe, où une ou deux jeunes personnes (ou mannequins) sont menés en cortège par tout le village, ornés de feuilles et de fleurs, et surnommés le plus souvent d'après la date de la fête, mais parfois d'après une espèce de bois ou d'arbuste (ce que Frazer considère comme forme plus proche d'anciens rites païens). Pour finir, on „décapite“ ou „noie“ ces personnages (ce qui n'est réellement exécuté qu'en cas de mannequins); ou (comme dans un rite slovène de Styrie) il y a une lutte entre les deux acteurs, dont celui qu'on orne de verdure, est toujours victorieux sur un autre habillé en paille ou en fourrure. On explique tous ces rites comme réminiscences du culte des démons de la végétation, ainsi que comme des vestiges des croyances magiques, soutenant que la dramatisation d'un phénomène de nature, l'accélère et le fait parcourir d'une manière satisfaisant les intérêts et les désirs du paysan. Or, selon l'hypothèse de l'auteur, notre jeu constituerait l'unique vestige d'un rite semblable en Pologne.

JAN FALKOWSKI

PRZYCZYNEK DO ZAGADNIENIA NACZYŃ PIERŚCIENIOWATYCH

(CONTRIBUTION AU PROBLÈME DES VASES DE FORME ANNULAIRE).

Ciekawem i dotychczas nieopracowanym zagadnieniem jest pochodzenie i dokładny zasięg naczyń pierścieniowatych, występujących na różnych obszarach pod rozmaitemi nazwami. Zagadnienie to jako całość dotychczas zostało właściwie opracowane jedynie przez E. Grohne'go p. t. Die Koppel, Ring- und Tüllengefässe (Abhandlungen und Vorträge herausgegeben von der Bremer Wissenschaftlichen Gesellschaft, Jahrgang 6, Heft 1/2, Juli 1932). Opracowanie to jest jednak zupełnie niezadowolające, ponieważ autor w pracy swojej zajął się jedynie naczyniami pierścieniowatymi leżącymi. Pomiął więc zupełnie naczynia pierścieniowate stojące, które mają również bardzo znaczny zasięg.

Naczynia pierścieniowate stojące występują już w bardzo dawnych czasach np. w Egipcie i na wyspie Rodos. Naczynia takie znane były nam niewątpliwie już od 1600 przed Chr., a służyły do przechowywania pachnidła, być może także do celów kultowych.

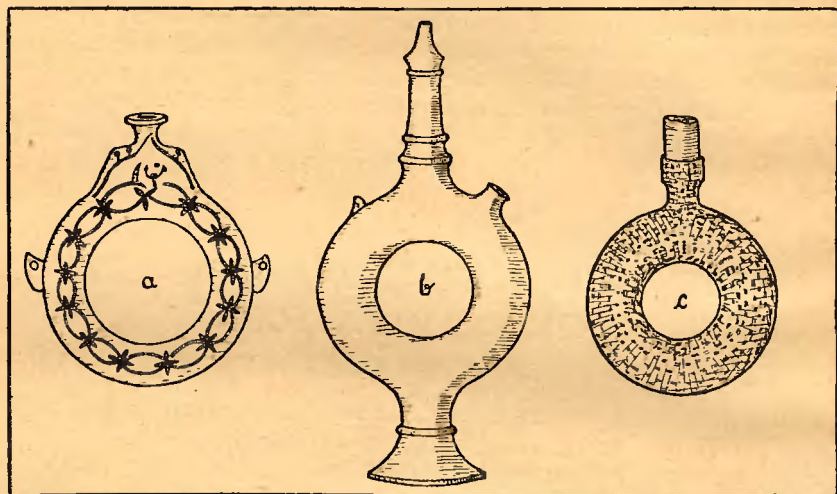
Naczynia pierścieniowate stojące znane są nam najlepiej z obszaru huculskiego. Pozatem tu i ówdzie podawane są w literaturze, jednak bez specjalnego opracowania. Obecny zasięg naczyń pierścieniowatych obejmuje: Huculów, (u sąsiednich Bojków zanikły), następnie znane są na całej Ukrainie, w Rumunii, Jugosławji, Italji, sporadycznie w krajach alpejskich, a także w północnej Afryce.

W niniejszym przyczynku¹⁾ podane jest jedno naczynie pierście-

¹⁾ Z materiałów zebranych zagranicą za stypendjum Funduszu Kultury Narodowej. Rysunki wykonał autor.

niowate z Marokka, jako mniej znane i dwa inne posiadające tylko kształt nawiązujący je do naczyń pierścieniowatych.

Ryc. 1 a (Museum für Völkerkunde Hamburg, Nr. Inwent. 12.84 : 46), naczynie pierścieniowate z Marokka. W inwentarzu jest ono oznaczone jako naczynie na wodę (Wassergefäß) ale jest to prawdopodobnie pomyłka, przeczą bowiem temu zbyt drobne wymiary naczynia, jak również i to, że tego rodzaju naczynia używane są do noszenia lub przechowywania wódki lub wina, albo też obecnie jako naczynia ozdobne. Naczynie to służyło więc prawdopodobnie do tych samych celów lub też może do przechowywania pachnidła. Naczynie to jest z gliny wypalanej, polewane. Polewa na całym naczyniu biała z lekko

Ryc. 1. a — gliniane naczynie pierścieniowate z Marokka: b — gliniana fajka wodna z Ahmedabad: c — naczynie z plecionki roślinnej do przechowywania pieniędzy, plemię Bajakka, Afryka. (a—b—c=1/4 n. w.)

a — Vase marocain en argile, de forme annulaire, b — Narghilé en argile provenant d'Ahmedabad, c — Vase en natte tressée de fibres végétaux, destiné à y conserver l'argent, employé par la tribu Bayacca en Afrique.

żółtawym odcieniem, ornament niebieski roślinny tylko z przodu naczynia. Wymiary: cała wysokość 13,8 cm, szerokość wraz z uszkami 13 cm, bez uszek 11 cm. Średnica pierścienia 2,3 cm.

Ryc. 1 b (Museum für Völkerkunde Berlin, Nr. Inwent. I C 5073, c) przedstawia nam fajkę wodną pochodzącą z Ahmedabad. Fajka ta jest z gliny wypalanej, pomalowanej na kolor czarny upstrzony złotem. Jej wymiary: cała wysokość 25,5 cm, szerokość całego pierścienia 11,5 cm, średnica pierścienia 3,3 cm.

Ryc. 1 c (Museum für Völkerkunde Hamburg, Nr. Inwent. 4807.05) podaje naczynie do przechowywania pieniędzy używane przez plemię Bajakka w Afryce. Naczynie jest plecione niezmiernie starannie z bardzo

równych włókien roślinnych około 2 mm szerokości. Posiada zatyczkę drewnianą. Cała wysokość wraz z zatyczką wynosi 15 cm, cała szerokość 10 cm i średnica pierścienia 3 cm.

Naczynie pierścieniowate pierwsze (ryc. 1 a) jest tylko przyczynkiem do zasięgu tego rodzaju naczyń. Drugie (ryc. 1 b) jest ciekawym przeniesieniem kształtu na przedmiot innego zupełnie użytku. Najbardziej interesującym jest jednak okaz trzeci (ryc. 1 c). Formę naczynia pierścieniowatego przy zastosowaniu odmiennego materiału, plecionki roślinnej, przeniesiono na przedmiot innego użytku. Dwa naczynia ostatnie są więc bardzo ciekawym przyczynkiem do zagadnienia przenoszenia form naczyń pierścieniowatych na naczynia o zupełnie odmiennym przeznaczeniu użytkowym.

Z Zakładu Etnologicznego U. J. K. we Lwowie.

SEBASTJAN FLIZAK

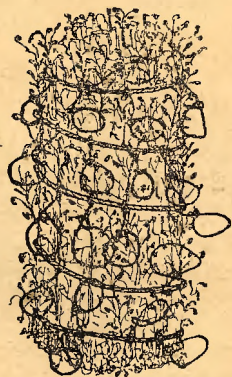
NOTATKI ETNOGRAFICZNE Z OKOLIC MSZANY DOLNEJ

(COURTES ADNOTATIONS CONCERNANT LA VIE DU PEUPLE DES ENVIRONS DE MSZANA DOLNA.)

1. „Kistka“ na sikorki.

Sikorka jest ptakiem, który łatwo przyzwyczaja się do życia w towarzystwie ludzi i bez szkody dla swego zdrowia znosi duszne powietrze chat wiejskich. Chłopcy wiejscy chwytają sikorki na t. zw. kistki.

Kistka jest to snopek owsa tej grubości, że ręką można go objąć z pewną trudnością, wysoki na przeszło 20 cm i obwiązany sznurkiem serpentynowato ze sześć razy. Do tego sznurka przywiązane są pętelki z białego końskiego włosienia. Czarny nie jest odpowiedni, bo ptak się go strzeże. Zawiesza się tych pętelek około 50 sztuk. Kistkę umieszcza się na drzewie albo na płocie. Sikorka ma zwyczaj unosić znalezione ziarno na inne miejsce i przytrzymując je pazurkami, wyłuskiwać z plewy. Gdy więc pochwyci ziarno na kistce i usiłuje odlecieć, więźnie w pętelce nogą albo szyją. Ponieważ pętka skrócona jest z włosienia złożonego we dwoje, więc przerwać się nie da i ptak trzepece się, aż go łowca znajdzie i odwiąże. Dobrze, jeżeli się chwyci za nóżkę; ale jeżeli za szyję, może się udusić.

Ryc. 1 „Kistka“ na sikorki. Rys. J. Falkowski.